

Millest tunnistas “Ahasveeruse uni”?

Tiina Ann Kirss, Aija Sakova

“Olnu on ikka veel täna”
Eesti Kirjandusmuuseumis, 20.10.2023

Ene Mihkelsoni ajalookäsitlus

“Mihkelsoni ajalookäsitlusele on algusest peale omane olevikule suunatud „ajaloolisuse režiim”, mida on nimetatud presentismiks.” (Hasso Krull. In: “Kõik redelid on tagurpidi”, lk 322)

Presentism on niisugune arusaamine ajast, kus “minevik ei ole enam midagi lõplikku ja pöördumatut, vaid see elab mitmel moel olevikus edasi.” (Marek Tamm)

“(…) minevik ei ole tema [Ene Mihkelsoni] jaoks kunagi enesestmõistetav ja meenutamine ei käi lineaarselt, sest aeg on pigem kuhi või puhmas. Veel täpsemini näib Mihkelsoni ajalootaju iseloomustavat püsiva ehk kummitava mineviku mõiste, mis vastandub pöördumatult kadunud minevikule.” (Hasso Krull)

Kuidas tunnistas “Ahasveeruse uni”?

- sisedialoog
- liikumine eri ajatasandite vahel
- dialoog teiste tekstidega

Mina-jutustaja sisedialoog

Ta pani otsekui tagantjärele tähele – kõrvaltvaatlev *tema* on mul enese seest alati priipärast võtta – jah, pani tähele, et oli küsinud: kas juudid või mustlased? Ning endale põhjendanud möödaminnes (suusoojaks ja moka otsast!): mis mina sinna parata saan,

(AU, lk 18)

(AU, lk 22)

Nüüd see algab taas, mõtlesin peaaegu kohe eelmise lause lõpetushetkel, see mitmekordne olek, tõelus-une ööpäevane vaheldus, kus ma ei või päris kindel olla valguses ja varjus ja aastaaegades. Ta räägib minust kui endast ja mina temast, sest näen teda kord enese sees ja siis täiesti täiesti väljast. Ma nimetan aastaid, ajalehti ja sündmusi, tema räägib unest, mis kestab. Me oleme

Mina-jutustaja sisedialoog

(AU, lk 203)

Ta ütles mulle, et vaikus ei ole veel saabunud, kuigi on väga lähedal. Ta mõistvat seda sellest, et jalad on hakanud jälle sügelema, veritsema ning lähevad kärna, kui kraabib. Ta näitas mulle isegi jalad ette ning tal (mul) olid need tõesti nii punetavad kui kärnas. Õieti parema jala luupealne esikülg. Kõik muu oli liialdus nagu alati.

Liikumine eri ajatasandite vahel

- Kaevu serval seismine (AU, lk 42)

naist, kes teda veel mäletas. Ja see naine oli jutustanud, kuidas NKVD-lased olid tulnud Vilmat ja Meinhardit kinni võtma. Tema oli jäänud kaevu ümber asjatama. Iga hetk võis nelja-aastane laps sisse kukkuda ja NKVD-lased ootasid, kas kukub või ei, kas vanemad peavad vastu, kui kusagilt lähedalt näevad oma last elu-surma piiril süüdimatult mängimas.

Liikumine eri ajatasandite vahel

- Lae all korvis olemine (AU, lk 76)

Vaadake, vaadake, vahib kui rott ülalt viljasalvest!

Onud olid all täiest kõrist naernud:

Kuidas seal ülal ka on? Kas pole uhke tunne lae all särada!

Laske mind maha, oli ta ülalt hüüdnud. Laske korv otsekohe alla!

Näe, kamandab isegi seal. Ennast pole veel ollagi, aga muudkui kamandab. Kui ilusti palud, siis laseme.

Dialog teiste tekstidega

KAPO vastuskiri (AU, lk 245)

Seega kogutud materjalide alusel hukkus metsavend s. o. relvastatuna NSV Liidu okupatsioonivõimudele vastupanu osutanud Meinhard Reiter 16. veebruaril 1953 Alakülas Kolga talus relvastatud kokkupõrkes NSV Liidu okupatsioonivõimudega. Materjalidest ei nähtu, et toime oleks pandud tsiviilisikute tapmist ega muid inimsusevastaseid kuritegusid, nagu see on sätestatud KrK § 61' lõikes 1 ning selles viidatud rahvusvahelise õiguse normides. Seetõttu ei ole kuriteosündmuse puudumisel võimalik M. Reiteri avalduse ning selle kontrolli käigus kogutud materjalide põhjal kriminaalasja algatada.

Dialog teiste tekstidega

KAPO vastuskirja mõju (AU, lk 246)

Sain nagu nuiaga pähe, ütles ta mulle. Metsavend oli ühe suleviipega – õieti trükitud sõnaga – muudetud tsiviilisikust sõduriks ja teda võis ka sõnaliselt tappa nelikümmend kuus aastat hiljemgi.

Hiljem otsisin ma talle vastava paragrahvi välja:
§ 61' 1. lõige on niisugune:

Ene
Mihkelson
—
Ahasveeruse
uni

Tiina Ann Kirss, tiina.kirss@ut.ee

Aija Sakova, aija.sakova@gmail.com